

Torju haitallinen vieraslaji

Jättipalsamit pois!

Inspect-vieraslajien torjuntahankkeessa kehitämme toimintamalleja, joilla torjutaan jättipalsamin ja kurtturuusun leviämistä.

Hanke alkoi vuonna 2019 ja torjuntatyötä on tarkoitus tehdä maastossa kasvukausina 2020 ja 2021. Hanke jatkuu aina 30.6.2022 saakka. Hanketoimijoita ovat Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset, (ProAgria Etelä-Pohjanmaa) Etelä-Pohjanmaan ELY, Vaasan kaupunki, Metsähallitus, sekä Ruotsissa Uumajan kaupunki ja Västerbottenin lääni. Kurikan ja Kauhajoen kaupungit ovat mukana tukemassa hanketta.

Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset on mukana torjuntamallien kehittämisessä Kauhajoella Hyypänjokilaaksossa ja Kurikassa Pitkämönluoman ympäristössä yläjuoksulta alajuoksulle päin.

Hanketyöntekijät liikkuvat maastossa kasvukauden aikana ja ottavat yhteyttä löydettyään jättipalsamiesiintymiä kiinteistöiltä. Heihin voi olla myös yhteydessä, mikäli hankkeeseen ja jättipalsamiin liittyen on kysymyksiä.

KAUHAJOEN HYPÄNJOKILAAKSO

Alueella torjuntatyötä tehdään pääasiassa talkootyönä erilaisten talkooporukoiden voimin.

Mikäli kiinteistölläsi on jättipalsamiesiintymä, joka pitäisi poistaa tai haluat ilmoittautua mukaan talkoisiin, ota yhteyttä:

Hannele Antila, puh. 041 7303 605, hannele.antila@proagria.fi

KURIKAN PITKÄMÖNLUOMA

Torjuntatyötä tehdään maanomistajien omana työnä. Jos maanomistaja ei pysty jättipalsamin torjuntaa itse tekemään kiinteistöltään, torjuntatyö voidaan tehdä hänen puolestaan. Pitkämönluoman alueella kokeillaan myös vuohilaidunnusta kasvukaudella 2021. Mikäli sinulla on sopiva, vesistöön rajoittuva alue tähän tarkoitukseen, ota yhteyttä!

Mikäli kiinteistölläsi on jättipalsamiesiintymä, ota yhteyttä:

Tiina Peltonen, puh. 044 4811 309, tiina.peltonen@proagria.fi

Hannele Antila, puh. 041 7303 605, hannele.antila@proagria.fi

P.S Tämän vihkon lopussa on täytettävä lomake, jonka voit postittaa oheisella palautuskuorella tai lähettää kuvana alueen hanketyöntekijöille.

JÄTTIPALSAMI

Jättipalsami (*Impatiens glandulifera*) on Suomen luontoon puutarhoista levinnyt haitallinen vieraslaji. Luontoon levitessään se valtaa kasvualaa tukahduttaen kaiken muun kasvillisuuden. Suomessa jättipalsami kasvaa usein asutuksen läheisyydessä, koska se on alun perin tuotu koristeeksi ja mehiläiskasviksi puutarhoihin. Jättipalsami on levinnyt 1800-luvun lopulta alkaen ihmisten avustuksella eri puolille maata jo Perä-Pohjolaa myöten. Pihoilta se kulkeutuu edelleen sopiviin kasvupaikkoihin, mm. tunkioille, rannoille, ruovikoihin ja pellonlaiteille. Monet kasvustot ovat saaneet alkunsa, kun puutarhajätteitä on kuljetettu luontoon tonttien ulkopuolelle.

Kasvi leviää erityisen helposti joki- ja purovarsia myöten. Jättipalsamilla ei ole Suomessa luontaisia vihollisia, jotka rajoittaisivat sen leviämistä luontoon.

JÄTTIPALSAMIN TUNNISTUS

Jättipalsami on

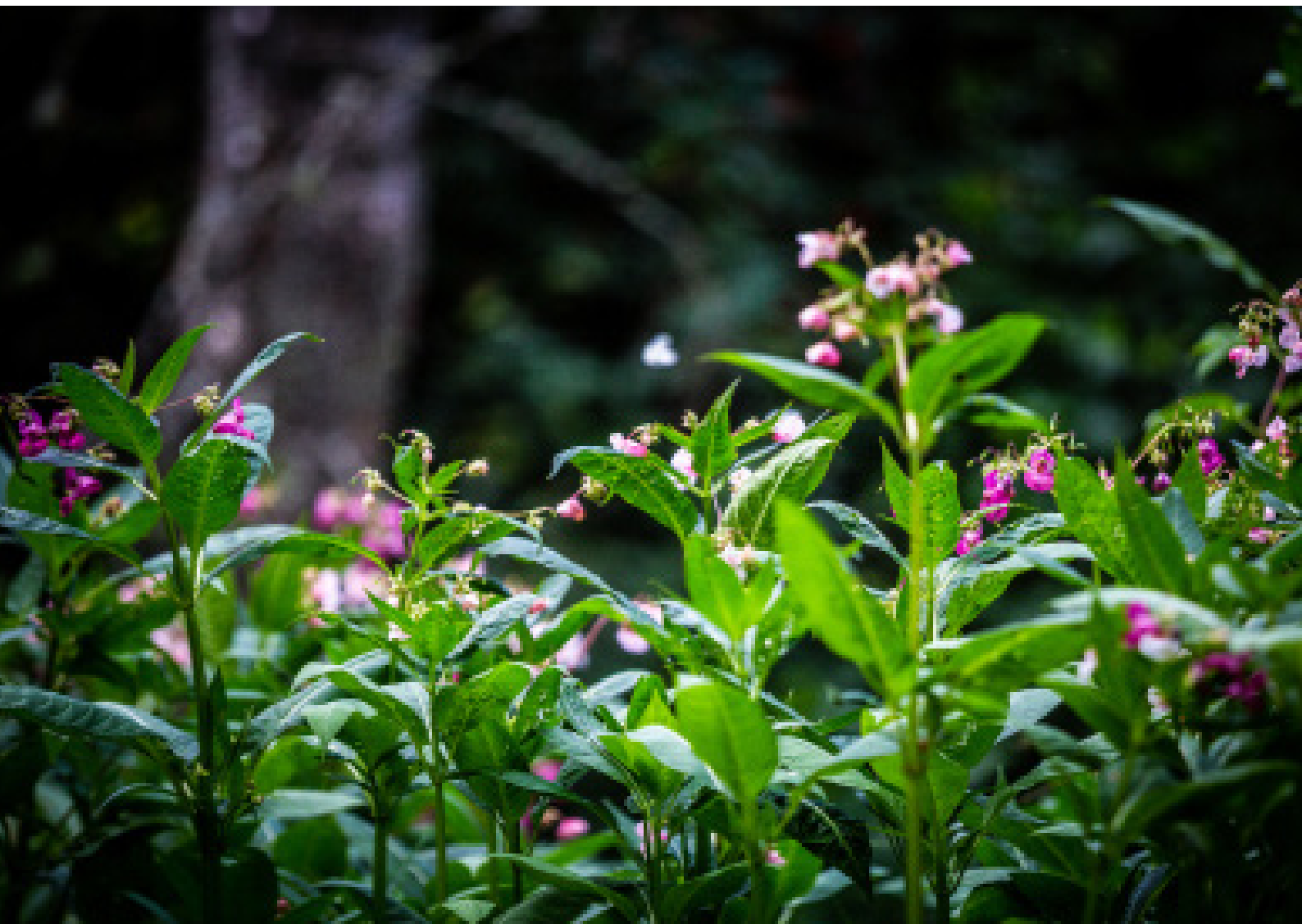
- ☒ Yksivuotinen meheväärtinen ruoho.
- ☒ Kasvin lehdet ovat muodoltaan suikeita ja tiheästi hammaslaitaisia.
- ☒ Kasvilla on suuret, jopa 40 mm kokoiset kaksineuvoiset kukat.

Kukinto on pystyssä oleva terttu. Kukat ovat useimmiten vaaleanpunaisia, mutta Suomessa on tavattu useita värimuotoja tummanpunaisista valkoisiin.

Kasvin hedelmä on litumainen kota, ja se repeää kypsänä herkästi singoten siemenet lähiympäristöön.

Jättipalsamiyksilöt voivat olla suuria, jopa yli kolmemetrisiä. Kasvien keskimittaa jää kuitenkin yleensä noin 1,5 metriin. Jopa pienet, alle 10 cm korkeat yksilöt kukkivat ja muodostavat siemeniä.

Suurikokoisimmat kasvit ovat yleensä rehevillä ja kosteilla kasvupaikoilla, joilla jättipalsami on erittäin kilpailukykyinen ja valloittaa kasvualaa alkuperäiseltä kasvistolta. Jättipalsami ei siedä kuivuutta ja se kasvaa huonosti karuilla kasvupaikoilla.

JÄTTIPALSAMIN TORJUNTA

Jättipalsamin siemenet ovat lyhytikäisiä, ja suurin osa niistä itää heti seuraavana vuonna. Koska jättipalsami uudistuu vain siemenistä, uusia siemeniä ei saa päästää muodostumaan. **Jättipalsamin torjunta ei ole kukkien keruuta lukuun ottamatta jokamiehen oikeuksien piirissä, vaan siihen tarvitaan maanomistajan lupa.**

Pienet kasvustot / laajat kasvustot

Pienet jättipalsamikasvustot on helppo hävittää kitkemällä kasvit yksitellen pois mahdollisimman varhain, mielellään viimeistään kukinta-aikana, ennen siementen kypsymistä. Kitkeminen kannattaa toistaa kolme kertaa kesän aikana ja varmistaa vielä seuraavana vuonna. Jos siementäviä yksilöitä ei päästetä syntymään, häviää kasvi paikalta hyvinkin nopeasti. Kasvin siemenet kulkeutuvat helposti mullan ja kenkien mukana uusille kasvupaikoille, joten siemeniä sisältäviä kasvinosia kannattaa käsitellä varoen. Siemenet sinkoutuvat ympäristöön jopa seitsemän metrin päähän.

Laajat kasvustot kannattaa niittää. Niiton jälkeen tulee varmistaa, ettei yhtään kukkivaa kasvia pääse syntymään. Maasta juurineen kitketty jättipalsami saattaa jatkaa elämäänsä etenkin kosteilla paikoilla. Jos kasvin katkaisee, se kasvattaa hanakasti uusia versoja. Myös kitketyt ja maahan tai kompostiin jätetyt versot voivat jatkaa elämäänsä kukkien ja siemeniä muodostaen.

”Kasvin kitkeminen on huomattavasti helpompaa kuin niitto.

JÄTTEIDEN HÄVITYS

Pienet kasvijättemäärät ennen siemenkotien muodostusta voi hävittää kompostoimalla ne.

Hankkeen mahdollistamana keruujätteen hävitys on mahdollista keräämällä kasvijäte tiiviisti jätesäkkeihin, joita on saatavilla hanketyöntekijöiltä ja kylien yhdyshenkilöiltä. Kasvijätteet menevät polttoon.

Täydet jätesäkit toimitetaan

Kauhajoella

Hyypän majan pihassa sijaitsevalle jätelavalle 15.6.2020 alkaen (jätteenkäsittelystä huolehtii Suupohjan kuljetus Oy).

Kurikassa

Pitkämä Canyon Camping Oy:n pihassa sijaitsevalle jätelavalle 15.6.2020 alkaen (jätteenkäsittelystä huolehtii Lakeuden Etappi Oy).

Mikäli tarvitset kuljetusapua kasvijätteen kanssa, ota yhteyttä Hannele Antilaan, puh. 041 7303 605.

"Suomessa jättipalsamista on vielä mahdollista päästä eroon, mutta torjunta on aloitettava viipymättä. Paras keino on leviämisen estäminen.

"Jättipalsamin torjunta antaa tilaa luonnossa kasvupaikalle oikeasti kuuluville kasveille, kuten saniaiselle. Hävittämällä ehkäistään myös jokipenkköjen eroosiota.

JÄTTIPALSAMIN, *Imaptiens glanduifera*, TORJUNNAN DOKUMENTOINTILOMAKE

Tämän voi täyttää vapaamuotoisesti, soittamme lisätietoja tarvittaessa. Postita / Lähetä kuva.

Esiintymän tiedot:

Paikkakunta _____

Havaittajan nimi _____

Maanomistaja _____

Koordinaatit _____
(EUREF-FIN)

Käyntipäivämäärä _____ Osallistajat _____

Esiintymän kuvaus. Esiintymän koko (pituus, leveys ja korkeus), sijaint. Kuvaille mahdollisuuksien mukaan muutokset viime käyntiin. Kuvaillee myös lähiympäristö:

Torjunta:

Käytetty menetelmä/t, rastita oikea vaihtoehto:

Kitkentä: Niitto: Laidunnus: Joku muu, mikä? _____

Käytetyt henkilötyötunnit _____ Onko esiintymää torjuttu aiemmin? _____

Tekijät jotka mahdollisesti ovat vaikuttaneet ajankäyttöön

Tehtyjen torjuntatoimenpiteiden kuvaus

MUISTA OTTAA ESIINTYMÄSTÄ VALOKUVIA SEKÄ ENNEN TORJUNTAA ETTÄ SEN JÄLKEEN! Myös lähiympäristöstä on tärkeä saada kuvia. Lähetä kuvat tämän lomakkeen yhteydessä whatsappilla Hannele 041-7303605 Tiina 044-4811309.